

3 page

שגם בפחות מהאי שיעורא פסול למחיצה, וכן משמע קצת מהגמרא (כד) גבי העושה סוכתו מאילנות דמקשינן. והא אינה יכולה לעמוד ברוח מצויה. ומקמינן לה בהוצא ודפנא ע"ש. וקשה הא גם באילנות גופא הרבה אינם מגידים ברוח מצויה ג' ספחים, רק ע"כ נראה לכאורה. שאפילו בפחות משיעור הג'ל המחיצה פסולה לסוכה.

ולע"ד נראה דהא ודאי מעיקר הדין סדין כשר לדופן אף שע"כ נע קצת ברוח, וכן מבואר בפסיקתא פרשת אמור, הדפנות במצעות ובאבנים ובקרשים ע"ש, ומוכח שגם לדעת המ"א לא בעינן שלא ינוע משהו דע"כ בכל רוח מצויה נע קצת, ואפילו מיירי במקום שמוקף מחיצות ואין הרוח מגיע לא מהני, שהשיעור בעצם חווק המחיצה וכשמצד עצמו מתגנד לא מיקרי מחיצה כלל, ע"כ נראה שאם קשר כפי הצורך למעלה ולמטה אף שנע קצת לא איכפת לן שזוהו הדרך במחיצה זו, ומחיצה דסוכה בעינן כדרך מחיצה, ולכן בסדין אם קשר כראוי אף שנע קצת לא איכפת לן שזוהו דרכה, ורק אם מתנועע יותר מהראוי למחיצה נתבטלה וא"כ לפי דברינו השיעור דמחיצה נע לבטלה היא יותר מכדרכה, והיינו לאתר. שקושר טוב ובתחוק כמו שיבאר.

ונראה שהגדר מבואר בלשח המחבר בש"ע (תר"ל ס"ק ט) על כן אין גבול לעשות כל המחיצות מיריעות של פשתן כלא קנים אף על פי שקשרו בטוב וזמנין דמינתקי ולא אדעתיה והני ליה מחיצה שאינה יכולה לעמוד בפני רוח מצויה והרובה לעשות בסדינים טוב שיארוג במחיצות קנים, בפחות מג' ע"ש, וקשה למה מיקרי מחיצה שאינה יכולה לעמוד מפני רוח מצויה מפני שלפעמים מינתק ולא אדעתיה, והא ודאי תמה לתוש דמינתק ויתנועע ג' ספחים ואיהו לא ידע כלל, רק נראה דהא ודאי מחיצת סדין סגי אף שמנועע קצת כדרכה רק לפעמים אחד מהקשרים מינתק, או מנענע יותר מדרכה אף שאינו כרי ג' ספחים וזיקרי בזה נמי תיכף מחיצה שאינה יכולה לעמוד מפני רוח מצויה, ומהאי טעמא גורו הקדמונים. שלא לעשות מחיצות בסדינים.

וכהיום יש נהגין להשתמש בסדינים ואולי דעתם שהש"ע מירי שקושר רק למעלה ואז מצוי שינתק שלא כדעתו, אבל אי מדבקים היטב למעלה ולמטה ולצדוין כמסמרים אין להוש שינתק וע"כ לא קפדינן ליהור, ומ"מ ראוי להחמיר ולא להשתמש בסדינים כלל כיון שבש"ע מבואר האיסור מגזירה שינתק לית לן להקל וכן סתמו האחרונים א).

סימן פה

ביאור בהכונה שחייב לכוון בישיבת סוכה

נראה להעיר הלכתא רבתא בענין הכונה דבעינן בישיבת סוכה, דבקרא כתיב, בסוכות תשכו שבעת ימים. כל האורח בישראל ישבו בסוכות למען ידעו דורותיכם כי בסוכות הושבתי את בני ישראל בהוציא אותם מארץ מצרים. ופירש הג"ח (סימן תרכ"ה) כיון שבקרא מפרש שטעם המצוה ילמען ידעו מחוייב מדינא לכוון הא' כוונה, רק לכאורה אינו אלא מצוה לכתחילה וכן מפורש במ"ב ר"ס תרכ"ה ע"ש, אבל בבכורי יעקב פירש שאם אינו מכוון הכונה האמורה בקרא לא יצא מצות סוכה אף בדיעבד, ובתוס' ביכורים שם הקשה מהא דהישן בשמיני ילקה ותירץ דהתם

נמי מירי ביושב מספק וע"כ מכוון, אבל אם יושב ואינו מכוון לא קיים המצוה כלל, וזהו דבר חדש, וכן שמעתי מכמה גדולי עולם וצ"ל שדקדקו לבילי סוכות לפני אכילת כוית או כביצה לצאת המ"ע, והזיהירו המסובין לכוון נמי הכונה שאוכלים הלילה לקיים המ"ע, ולזכר ענני הכבוד שזוהו מעיקר חובת המ"ע, ומה עוד שבג"ל (סימן י"ד) מביא שאם אינו מכוון כשלוש ציצית לשם מצוה דלא יצא עובר על איסור שלובש בגד בלי ציצית (ודלא כהמ"ח), וא"כ כאלו בסוכה נמי אם יושב ואינו מכוון לא קיים מ"ע דסוכה וזהו כאוכל חוץ לסוכה דעבר איסורא.

ומצוי שהמוכר לקה בלי רשות, ואין לסמוך על הא דמבואר בגמרא ריש פ"ג דסוכה שאין להקפיד מפני שאצלו הוה ייאוש ושנוי רשות, דהיינו דוקא התם שכבר נתיאש רק אין ייאוש מנעיל בקרקע, אבל אי לקה לפני ייאוש כנהוג בעו"ה, אפילו ברור שיתיאש הוה כעת ייאוש שלא מדעת והקונה לא זכה ולא יצא עיין היטב בב"ל (סימן תרל"ז), וזהו הלכתא רבתא ליהור מאד מחשש גזל בסכך דמצוי שקונין סכך ואין מדקדקין בו, ולהלן בשיעורים על מסכתא סוכה נבאר בזה כמה דברים בעושה"ת.

א) ובגלל התפנות וסכך הארכנו במק"א, ולע"ד נראה ליהור ימאר במסמרים שלא ליקח אלא כשמקבל רשות ולא לסמוך שבדאי לא יקפיד הוה ייאוש שלא מדעת, וזכירת נראה שאפילו מעמיד דמעמיד אסור, דמעמיד אסור מדינא בגלל כמבואר בפ"מ והיינו מרכיבי תעשה לך כל העשייה בכלל, וכשהיא פסול מדינא אין לחלק בין מעמיד למעמיד דמעמיד שכולהו מעמידין ניעה, ורק בעממדי בסכך פסול כיון שהיא רק גזירה ורובנן שמא יבוא לסכך בהו גופא, כוה מחלקונן בין מעמיד למעמיד דמעמיד כמו שביארנו לעיל (סימן ס"ב) וגם יש ליהור מאד בזה בסכך שקונין סכך

שביאר הט"ו ריש הלכות סוכה, וקשה למה בעינן זכר מיוחד לנס דענני הכבוד דוקא והא כמה נסים נעשו במצרים ובפסח יוצאין בהו חובת זכירה, ולמה לזכור האי נס דענני הכבוד נצטוינו במיוחד במ"ע לישב בסוכה שבעת ימים, ועוד קשה קושיית הטור למה אין מקיימין בפסח מצות סוכה.

והנראה בביאור הדברים דלאחר העול של ימי התשובה, אחר יוה"כ אדם מרגיש עצמו בקלות יותר שכבר עברו עליו ימי הדק, וע"כ הקיפנו הקב"ה תיכף במצות סוכה, ולרמז בא שלא להקל מחובותינו, רק אדרבה נכנס למקום שכולו קדוש לצילא דמהימנותא, שהולך ממעלה למעלה ואי אפשר להקל מעליו עול מלכות שמים אפילו שעה אחת וזהו יסוד דענני הכבוד שהקיפנו הבורא ית"ש במדבר, דלאחר שכבר יצאנו ממצרים ונתגלה לנו אלקותו ית"ש באופן גלוי, וזה הקב"ה שלא נעמוד במדרגתנו וע"כ הקיף אותנו בענני הכבוד שנוכח ולא נסיח דעתנו ממנו ית"ש, וזהו הטעם דמצות סוכה זכר לענני הכבוד, והיינו שנוכח כשם שבמצרים הקיף אותנו הקב"ה אחר יציאתנו כדי שלא להסיח דעתנו ממנו ית"ש, כן עלינו לזכור במצות סוכה שהיא זכר לענני הכבוד, שהקב"ה נמצא עמנו תמיד כמו התם, ואי אפשר להתרפות מעול מלכותו אפילו לרגע אחד כמשמעה א).

ול"ק קושיית הטור דנחוג תג הסוכות בניסן, דמאתר שעיקרה היא שלא להתרפות ממה שזכינו לעלות במדריגות בעבודתו ית"ש, זמן המצוה דוקא אחר יוה"כ ושפיר מצות הבורא ית"ש בתשרי תיכף אחר יוה"כ, וקבע לנו ד' ימים להכין למצות התג, אבל בניסן זמן זכירת יציאת מצרים ולא שייך אז ענין זה.

אמנם בעצם יש מחלוקת בין ר"ע ור"א אי הכונה סוכות ממש או ענני הכבוד, ובשלמא למ"ד ענני הכבוד ביארנו טעם המצוה, אבל למ"ד סוכות ממש הלוא לא היה נס, רק עשו סוכות ליבול מהתום בשעת חנייתו כמו שפירש רש"י בסוכה (יא:) וא"כ למה נצטוינו לקיים מצות סוכה לדורות, אבל גם לדרידה א"ש דאף שעלינו במדריגה לא סמכנו על נסים שעלולים ליפול, וע"כ עשו סוכות, והכא נמי צריכים לשמור מה שקנה בריה ויהי"כ שעלולים ח"ו ליפול ממדריגתנו, ואדם צריך להמשיך לעשות סוכה לעצמו לפעול ולעשות לקרב עצמו לעבודתו ית"ש, והקשר בין סוכות דאן להיום א"ש לתריותו ודו"ק.

פה שקלטנו כימים הקדושים, ומזאי טעמא המצוה לשמות או מאד בתורה, לתורות שאין התורה נמצאת כעול עלינו, רק אודבה שמחים בהו, וע"כ הקדשתו דזאי תישאר אצילתו תמיד גם ככל הסנה ואכפ"ל כדברי דרוש.

תקדים להביא בזה דברי הט"ו (סימן תר"מ ס"ק ח) שהחולה ואכל פטורין מסוכה אף שבבית לא ינצלו מצערם ואין הסוכה סיבת הצער, מ"מ מצער מחמת עצמו פטור במצות סוכה כיון שאינן יכול לכוון הכוונה דבעינן בסוכה ע"ש היטב, ולכאורה אין כוונתו שלא יוכל לכוון הכוונה, לשם מצוה דבעינן למ"ד מצות צריכות כוונה, דא"כ קשה למ"ד מצות אין צריכות כוונה למה פטור, וגם מי ימר שאינו יכול לכוון לפני כניסתו שנכנס לשם מצוה, וע"כ נראה שבמצות סוכה בעינן ידיעה מעיני המצוה שהקיפנו הבורא ית"ש בענני הכבוד, והאי כוונה בעינן לכ"ע ומי שאינו יכול לכוון פטור מהמצוה.

וביותר נראה מוכרח כן מהגמרא (ב:) דפסלינן סוכה למעלה מכ' אמה דבעינן ידיעה לדורות והיינו שידעו כל המבואר בקרא למען ידעו דורותיכם כי בסוכות הושבתי וכו', ובהא שאני סוכה מכל המצות דבעינן כאן האי כוונה כיון שמפורש בקרא וכמו שהבאנו בשם הב"ת, ואפילו למאי דמסיק, והיא לדורות הוא דכתיב היינו דלא בעינן אלא שלדורות ידעו תמיד עיני המצוה דבסוכות הושבתי ולא בעינן שידעו דיושב עכשיו בסוכה, ולכן ה"א דכשירה אפילו למעלה מעשרים.

אמנם לע"ד נראה ברור דיוצאין גם בלי כוונה, כיון שבש"ס וראשונים אינו מבואר שמעכב, וכן לא הזכיר בפוסקים שמעכב לית לן לחודש כן מדעתנו, אבל הכוונה חיוב דאורייתא, ומי שלא כיון ביטל מצות כוונה ואין חיוב מצות סוכה אלא כשיכולים לקיים המצוה כהלכתה בכוונה, ולכן חולה שאינו יכול לכוון פטור, וכן ביותר מכ' שאינו מעורר לכוונה פסול, אבל אי ראי לכוונה ולא כיוון ביטל מצות כוונה אף שיצא גוף מצות סוכה, ולכן ראוי ליהרר מאד לכוון תמיד כוונה זו בסוכות ובפרט בלילה ראשונה כמ"ש, ורכים נוהגין כל התג לומר בפה שמקיימין המצוה זכר לענני הכבוד, ויפה עושים שהאמירה מעורר לכוון בלב שהיא מעיקר חובת המצוה.

וביאור הכוונה דבעינן בישיבת סוכה בעצם שייך לספרי הדרוש ומוסר, רק כיון שביארנו שבסוכה הכוונה חיוב מהית מעיקר הלכה, אביא מה שאמרתי בביאור הדברים, ואף שיכולים לפרש בע' פנים, אען ואומר הנלע"ד בפשטות כוונת הקרא, וכל אחד יכוון כפי דעתו, והבוחר יבחר, ונקדים לבאר דמצות סוכה עיקרה זכר לענני הכבוד שהקיפנו ולא ליציאת מצרים כשאר מצות וכמו

א) וברוך דרוש הנ"ל מכוון נמי עיקר מדר. היום טוב דשמיני עזרה, שהקב"ה ביקש עינינו אותי, וכמבואר במדרש, והכוונה שקשה לו המרידה ורצה שנעכב עוד מהקדושה דראש השנה ויהי"כ, ומצוה שמחה בלי סוכה דוקא, (ובחז"ל בלי ברכת) שעיקר המצוה להורות, שגם לאתר שעובדו הסוכה, נשאר אצילתו

עכ"ל

י רצונו
ולאכה

כג.מב.מג. בסכות תשבו שבעת ימים וכו' למען ידעו דורותיכם כי בסכות הושבתי את בני ישראל בהוציא אותם מארץ מצרים.

Page 5

בר רק
ום: שני
השביעי
"ביום
וראש
ן המה
ו: כאלו
ל נפש,

שמעתי מדודי הגאון החסיד מווילנא, הטעם מה שמצות סוכה היא בט"ו לחודש השביעי. ולכאורה הוא תמוה, הלא הטעם של סוכה מפורשת בתורה "כי בסכות הושבתי את בני ישראל בהוציא אותם מארץ מצרים", ולפי זה היה צריך להיות מצות סוכה בימי ניסן, בעת צאתם מארץ מצרים.

ואמר דודי הגאון הנ"ל ששורש הטעם של מצות סוכה הוא, על מה שחזר הקב"ה ונתרצה לשכון בתוך בני ישראל ולא למסור אותם למלאך, כמו שאמר בתחילה "הנה אנכי שולח מלאך לפניך" (שמות כג, כ), רק השכינה תהיה תמיד בתוכם והם ישבו בצילו. והתחלת חזרת השכינה לישראל היתה בט"ו

תעשה
תעשה
ם, הוא
תעשר,

⁷ דבר זה מיוחס גם להר"ש אלגאזי. רח"ה עהרון סה"ם "חגוכת התורה" מייחס זאת לדברי העשיל, ללא ציון מקור כלשהוא, ואילו בספרו "קול אליהו", נמנע מלצטט דברי ה"אהל יעקב" בשם רבנו, שלא כדרכו להביא ממנו הדברים המיוחסים להגר"א.

הרה"ח ר' שלום חיים פרוש שלי"ם א העירני לדברי המהרש"א ביומא ב,א, שאמר יסוד זה, דששת ימים טובים הם כימי החול לעומת יוה"כ, דהוא יום השביעי שבת שבתון. ברם, הוא מבאר בזה רק לשון המשנה שם "שבעת ימים קודם יוה"כ", ולא נדרש למקרא שלנו, כביאור המוכא כאן בשם רבנו.

מועדי
ובזמנו.
מלבד

פנינים משלחן הגר"א

קנה

בתשרי. כי ביום הכיפורים ירד משה מן ההר, להגיד לישראל שציוה ה' לעשות המשכן, ולשכון בתוך בני ישראל לעולם, ולא יסור מהם לעולם, כמו שכתוב "השוכן אתם בתוך. טומאותם" (לעיל טז, טז). וביום המחרת יום הכיפורים ציוה להביא נדבות המשכן הרי י"א, והיום י"ב וי"ג הביאו נדבות, דכתיב "והם הביאו אליו נדבות בבוקר בבוקר" (שמות לו, ג), כדאיתא במדרש ר' יהודה ור' נחמיה אומרים שני ימים היו מביאים נדבות שנאמר בבוקר בבוקר (בתנחומא תרומה פ"ד בשם ר' יוחנן). ביום י"ד הכריזו שלא יביאו עוד, וביום ט"ו התחילו לבנות המשכן וחזרה השכינה לישראל⁸.

על זה ציוה לנו הקב"ה לעשות את חג הסוכות בט"ו לחודש השביעי, על שם שזכינו לשבת תחת כנפי השכינה. וזה פירוש הכתוב "כי בסכות הושבתי את בני ישראל", וזהו ענן הכבוד, שחזרה השכינה על ישראל.

(עבודת הגרשוני על שה"ש, ג, ד, מאחינו ותלמידו הג"ר גרשון משאדובה; הכתב והקבלה. וראה פי הגר"א לשה"ש א, ד)

אמור

= דבו

שא
מחיצו
האותי
לעשוח
לעשוח
זה, די
אפילו
(שלמי

= מע

הג
שבא י
על כו

ועמיה אמת דלא קיים רצון הבורא ברוך הוא כי אין זה רצונו יתברך, אבל מ"מ לא יטל המצוה רק דלא קיים והוי ליה כמי שאינו לובש בגד כלל או לא חל כלל דלא קיים, הכי נמי נהי דלא קיים המצוה כי לא לרצון לפניו בזה, אבל מ"מ לא יטל ולא נוכל לדון אומרו כמו שאוכל מוח לסוכה או שלובש בגד בלא צינית, רק הוא כמו שאינו עושה המצוה כלל והולך בלא בגד או שאינו אוכל כלל, כי באמת הוא לובש צינית ואוכל בסוכה, אך שאינו לרצון לפניו יתברך הוי ליה כאילו לא קיים המצוה, אבל לא נוכל לדון אומרו כאילו יטל המצוה כיון דמ"מ עושה המצוה עיין ותבין.

ויש ג"כ נפקא מינה לדינא כי אם אינו רוצה לאכול בסוכה ואוכל מוח לסוכה, או לובש בגד ארבע כנפות ואינו רוצה להטיל בו צינית, כופין אומרו עד שמלא נפשו ככל מצוות עשה, אבל צבאהי גוונא דהוי ליה כמי שאינו לובש כלל או אינו אוכל, א"כ אין כופין אומרו אם רצה לאכול בסוכה כו כיון דאינו מטיל המצוה. אך זה אי אמרינן מחמת מצוה הבאה בעבירה, אבל אם המורה פסלה גזול בפירוט, הוי ליה כמי שסיפק בספק פסול שאין גידולו מן הארץ או מקבל טומאה דלאו סוכה כלל, ואם אוכל הוי ליה כמי שאוכל צינת כיון דהמורה גזרה דו לא הוי סוכה כלל. א"כ ניחא דאי מחמת מצוה הבאה בעבירה נהי דצבא אם ישנ בסוכה כו לא קיים המצוה אבל [גס] לא יטל, אבל עמה שהמורה גילמה דגזול פסול, א"כ הוי ליה כאילו מטיל העשה כמו שאוכל צינתו, לך כצבנה המורה לך למעוטי גזול גבי סוכה וגבי צינית פן נראה לענ"ד. הכלל דמצוה הבאה בעבירה, דמצוה הוי מצוה רק צאה על ידי עבירה, א"כ הסוכה הוי סוכה רק שלא לרצון יתברך, אבל מ"מ אינו יושב מוח לסוכה ואינו מטיל המצוה, אבל מה שהמורה פסלה א"כ ממילא אינו מצוה כלל ועובר מה שישב מוח לסוכה, הפוך זה וכו' כי הדברים לענ"ד כיהי ואתימתיים והארכתי עוד בזה דרך פלפול אין כאן מקומו בחיבור זה.

[ויא] ודנה סוכה שאולה כשרה, וסוכה של שומפים עיין מוס' שם כ"ז ע"ב ד"ה כל, ובכפות ממרים שם ל"א ע"א [ד"ה מ"ר סוכה] מביא בשם תשובת הריב"ש [ס"י שמי'] שמתפלל בזה ומסיק להכשיר, ועיין צינת יוסף ס"י מרל"ג [ד"ה וכתב הר"ן], ואין ספר הריב"ש סתם ידי. ואעורר עוד, דהנה שם כ"ז ע"ב מצאנו דר' אליעזר פוסל סוכה שאולה, ומכמים מכשירין דכתיב ויקרא כ"ג, מ"ב כל האזרח וגו' מלמד שכל ישראל ראויים לישב בסוכה אחת, ופירש רש"י שם ד"ה כל וכו', דאי אפשר שיהיה לכולם דלא מטי שזה פרוטה לכל מד אלא על ידי שאילה, עכ"ל. נראה מפירוט רש"י דכיון דבעינן לכס כל שאינו שזה פרוטה לא הוי לכס, ואם שאול פסול כדברי ר' אליעזר לא היה יוצא כיון דאינו שזה פרוטה, אלא על כרחק צריך לומר דשאול כשר, וא"כ יש לו שזה פרוטה ע"י שאילה. ולכאורה נראה מדבריו דאפילו אם נאמר דשאול כשר מ"מ פחות משזה פרוטה פסול כמו שביאר דלא מטי לכל מד שזה פרוטה אלא על ידי שאילה, ומוכח דשאילה כשר כיון דשאול א"כ שזה פרוטה, אבל באינו שזה פרוטה פסול אף דשאילה כשר. אך זה אין סברא כיון דשאול כשר ולא בעינן לכס א"כ פחות משזה פרוטה לא גרע. ובעל כרחק צריך לומר דכוונת רש"י דלא מטי פרוטה לכל מד אלא על ידי שאילה, ואי אמרת שאול פסול א"כ לא משכחת לה דיוצא בסוכה, אלא על כרחק דשאול כשר, א"כ אין צריך לשאילה כי פחות משזה פרוטה ג"כ כשר כיון דאין צריך לכס, כן נראה לענ"ד. עכ"פ מצאנו דדבריו דהיי דבעינן לכס ושאול פסול גם פחות משזה פרוטה פסול, וא"כ צבירה מצוות דבעינן שיהיה שלו כגון מצוה ולולב ודומיהם צריך שיהיו שוים פרוטה, דבלאו הכי אינו יוצא אם אינו שזה פרוטה דלא מיקרי לכס. ולפי זה לדבריו לא מצינו דינו ורגליו והיאך יוצאים אחת מצוה ארבעה מינים במדינה זו דערבה מצויה מאד ובד או שני בדין ערבה אין שזה פרוטה בשום אופן בכל מדינה זו, וכל מין בארבעה מינים פסולים בשאול, א"כ היאך אנו יוצאים ידי חובתנו במדינה זו כיום ראשון של חג בארבעה מינים. וגם התוספות שם ד"ה כל, כתבו על רש"י שבחנם דחק כיון דשופטים כשר ע"ש במוס', אבל על גוף הסברא לא נחלקו דפחות משזה פרוטה לא נקרא לכס, וא"כ אם ושלום כל ישראל אינם יוצאים ידי חובת ארבעה מינים כיום טוב ראשון של חג, ולא ראיתי מי שהתעורר בזה. וגם להבין סברת רש"י למה לא הוי פחות משזה פרוטה לכס, דהא

ודע, דאף דכתיב עניי פסולות שמתאר בסוכה הוי דוקא בסוכן ואין לומר להאריך, מ"מ כאן גזול אף דפחות גזולות פסולות. ואף הקרקע שהסוכה עומד עליה אם היא גזולה אף דהוי סוכה שלו מ"מ פסולה, כמתאר להדיח שם ל"א פ"א המסקר משום הרמ"ם דלר' אליעזר פסולה מחמת גזולה ושאלה, ולרובן כשרה ואין קרקע גזולה, אבל אי שייך גזול אף דהמקום שצמד הסוכה אינו שלו אינו יוצא, דהמסקר משום הרמ"ם משמע אף בדפנות וספק שלו מ"מ אינו יוצא, פ"ט. וכן הוא בהדיח דקוטרם כפוח חמרים שם [ד"ה של גזל], ובפיר מגדים [שם משמעות וכו' סק"ד] דפסול בסוכה הוא אף בדפנות מן המורה, אך מתקנה חז"ל תקנה מרש [כשרה], או בסוכה המשתלשלת אף דופן או הקרקע פסולה אף האידול, ועיין בעור שו"ע שם ס"א. ובפיר מגדים שם כתב דאם יש פחות מארבע אמות לרופן סוכן גזול, דכלל מקום אמרינן דופן עקומה בסוכן פסול, אך כאן מלוי לקצת שיטות הראשונים שדופן עקומה הינו דרוואין אנו שהדופן נעקס ונא לכאן מחת בסך כשר כאן, אבל להשיטות הסוגרים דרוואין אנו הסוכן כאילו הוא דופן, וכן הוא שיטת רש"י שם י"ז ע"א ד"ה פסולה, עיין ר"ן שם נ"ב ע"א מדפי הרי"ף ד"ה פחות מר"א] דהיא שיטות אלו ובית יוסף ס"י מרל"ב [ד"ה ומ"ש דפנות], א"כ לדעת זו הסוכן עצמו נעשה דופן, א"כ פסול כאן דדופן גזול ג"כ פסול, ודבריו נכונים. ולשיטה זו שרוואין הסוכן כאילו הוא דופן הסמינו הרבה ראשונים וכו"ה בר"מ כאן פ"ה הי"ד], אם כן כאן פסול, ועיין ט"ו שם [סק"א] וזה נכון.

ואם כי אין דרכי בחיבור זה להאריך בקושיות ופירוקים מה שאינו טעם לדינא, מ"מ לא אמנם למרן קושית החוס' שהיא לענ"ד סברא נכונה, במה שהקשו שם ט' ע"א ד"ה ההוא, למה לי קרא בסוכה לך למעוטי גזולה הא הוי ליה מצוה הבאה בעבירה, וליכא למעוטי שאול דהא שאול כשר וגזולה בלאו הכי פסולה, ע"ש. ונראה לי דהנה שני מינים יש במצוות עשה, אחד שהיא חיוב פקדפסא דכל איש מישראל כמו תפילין ואמרוגז, ואכילת מצוה ומצוה כו אס מקיים אותה עושה רצון הבורא יתברך וימעלה כי כן צוה לו המלך ברוך הוא, ואם מטיל המצוה ואינו מניח תפילין או שלא נטל לולב ביטל המצוה ועשה נגד רצונו יתברך ועושה יעשה. ויש מצוות שאין חיוב לעשותם כגון צינית דהמורה לא חייבה אומרו ללבוש בגד של ארבע כנפות ואם רוצה הולך בלא בגד של ארבע כנפות ואינו נגד רצון הבורא ברוך הוא, אך אם מביא עצמו ליד חיוב שבכוונה לובש ארבע כנפות לקיים מצוה צינית זה דרך הטוב וישר, הכלל, אם מקיים מצוה זו עושה רצון הבורא ברוך הוא אבל אם אינו מקיים מצוה אינו עובר על רצונו רק דאינו מקיים המצוה. וכן מצוה זו דהיינו סוכה יש בה שני סלקי המצוה, דהיינו צילי ראשון של סוכות מצוה עשה לאכול כיום בסוכה ומסוייב לחזור אחר סוכה, ואם אינו רוצה לאכול אינו מועיל כי הוא מסוייב לאכול כמו מצוה ותפילין, ואם לא קיים המצוה עשה צלילה הראשון עושה נגד רצונו יתברך שמו. ובשאר הלילות וימים אם רוצה אינו אוכל ואינו יושב בסוכה ואין שוב חיוב עליו כמו צינית, אך אם אוכל מצוה עשה לאכול בסוכה ומקיים רצונו ברוך הוא, אבל אם אינו אוכל אין חיוב. וגם בשני מצוות הללו הוא צביר ג"כ שמטיל המצוה ועושה נגד רצונו כמו שאינו מניח תפילין, כגון אם לובש בגד של ארבע כנפות ואינו מטיל צינית או עובר על המצוה, וכן אם אוכל אכילת קצב מוח לסוכה עובר על המצוה. הכלל, דאם עושה המצוה מקיים בכל ענין המצוה ועושה רצונו ברוך הוא, ויש שאינו מקיים המצוה ועובר על רצונו כגון בלבוש בגד של ארבע כנפות או אוכל קצב מוח לסוכה, ויש שאינו מקיים המצוה וגם אינו עובר כגון באינו לובש הבגד ואינו אוכל כלל, וזה פשוט.

והנה נראה הא דמצוה הבאה בעבירה אינו יוצא, הטעם דהקב"ה אינו רוצה בכך ולא לרצון לפניו דסיניגור יעשה קטיגור ואינו ה' שונא גזל בעולה, עיין ר"ן שם פרק לולב הגזול [י"ד ע"א מדפי הרי"ף]. והנה משום זה שייך שפיר לומר דלא יצא ידי המצוה כי זה אינו רצון הבורא יתברך וא"כ לא קיים המצוה, וזה שייך שפיר במצוה החיובית כיון דלא יצא ידי חובת המצוה ממילא לא עשה המצוה וביטל המצוה כי זה צוה תליא כמו שפיראנו, אבל במצוות שאינם חיוביות כגון צינית וסוכה בשאר ימי החג, אם הם באים

סוכה שאולה ושל שומפים